Lietas arhīva Nr. C-2104-22/39
ECLI:LV:RVPT:2022:0428.C30645821.3.S

SPRIEDUMS
Latvijas Republikas vārdā

Rīgā 2022. gada 28. aprīlī

Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesa

šādā sastāvā: tiesnese Sanita Strakše

ar tiesas sēdes sekretāri Patrīciju Alisi Bertholdi, tulci Ditu Enģeli,

piedaloties Rīgas tiesu apgabala prokuratūras prokuroram Laurim Guļānam,

prasītājai /pers. A/,

atbildētāju pilnvarotai pārstāvei /pers. B/,

atklātā tiesas sēdē izskatīja civillietu /pers. A/, kuras interesēs prasību cēlis Rīgas tiesu apgabala prokuratūras prokurors, prasībā pret /pers. C/ un /pers. D/ par darījuma atzīšanu par spēkā neesošu un zemesgrāmatas ieraksta grozīšanu.

Aprakstošā daļa

[1] Rīgas tiesu apgabala prokuratūras prokurors cēlis prasību tiesā prasītājas /pers. A/ interesēs pret /pers. C/ un /pers. D/ par darījuma atzīšanu par spēkā neesošu un zemesgrāmatas ieraksta grozīšanu, kurā lūdz tiesu:

- atzīt par spēkā neesošu /pers. C/ un /pers. D/ starpā 2021.gada 25.februārī noslēgto dzīvokļa Nr./numurs/, /adrese/, dāvinājuma līgumu;

- izlabot ierakstu zemesgrāmatā par īpašuma tiesību nostiprinājumu /pers. D/, kas izdarīts, pamatojoties uz 2021.gada 25.februāra dāvinājuma līgumu, izdarot jaunu ierakstu par /pers. C/ kā dzīvokļa Nr./numurs/, /adrese/, īpašnieku;

- dzēst apgrūtinājuma atzīmes zemesgrāmatā, kas izdarītas, pamatojoties uz 2021.gada 25.februāra dāvinājuma līgumu, tai skaitā ierakstu zemesgrāmatas nodalījuma Nr./numurs A/II.daļas 2.iedaļā par aizliegumu bez /pers. C/ rakstiskas piekrišanas nekustamu īpašumu atsavināt, dāvināt, sadalīt un apgrūtināt ar lietu tiesībām.

[2] Prasība pamatota ar šādiem apstākļiem.

[2.1] 2018.gada 12.augustā mirusi prasītājas /pers. A/ un atbildētāja /pers. C/ māte /pers. E/.

Mantojuma atklāšanās dienā mantojuma atstājējas mantojuma masā nekāda manta neietilpa. Ar 2006.gada 10.maija dāvinājuma līgumu mantojuma atstājēja bija uzdāvinājusi sev piederošo nekustamo īpašumu /pers. C/.

[2.2] Ar Rīgas apgabaltiesas 2020.gada 7.oktobra spriedumu civillietā Nr.C30467619 apmierināta /pers. A/ prasība pret /pers. C/ par mantojuma neatņemamās daļas izdošanu, piedzenot no atbildētāja par labu prasītājai neatņemamo mantojuma daļu 8250 EUR.

[2.3] Uzsākot sprieduma izpildi, atklājās, ka sprieduma izpildes laikā, 2021.gada 25.februārī, /pers. C/ atsavinājis savu dzīvokļa īpašumu /adrese/, uzdāvinot to savam dēlam /pers. D/.

Tiesvedības laikā, 2019.gada 7.oktobrī, /pers. C/ bija atsavinājis sev piederošo, mātes dāvināto nekustamo īpašumu /adrese A/, uzdāvinot to ar viņu kopā dzīvojošajai /pers. F/.

2021.gada 25.februāra dāvinājuma līguma 2. punktā noteikts, ka uzdāvināto īpašumu /pers. C/ dzīves laikā nevar atsavināt vai apgrūtināt, vai veikt citus likumā atļautus darījumus bez /pers. C/ piekrišanas. Dāvinājuma līgumā pielīgts dzīvokļa servitūts dāvinātāja labā.

[2.4] Uzskata, ka dāvinājuma līgums ir fiktīvs jeb šķietams darījums, par ko liecina šādi apstākļi.

[2.4.1] Dāvinājums izdarīts īsi pēc tam, kad kasācijas instance atteica ierosināt kasācijas tiesvedību un stājās spēkā Rīgas apgabaltiesas

spriedums civillietā Nr.C30467619.

Minētais liek domāt, ka darījuma patiesais mērķis nav dāvinātāja devīgums, bet gan vēlme radīt šķietamu iespaidu, ka nekustamais īpašums ir mainījis īpašnieku, un šāda rīcība ir raksturīga personām, kas vēlas izvairīties no piedziņas vēršanas uz viņiem piederošu mantu.

Apstrīdētais darījums nav vienīgais darījums, kuru atbildētājs ir noslēdzis pēc prasības celšanas pret viņu. Atbildētājs prāvas laikā un pēc sprieduma spēkā stāšanās ir atsavinājis abus sev piederošos nekustamos īpašumus.

[2.4.2] Par darījuma īpašajiem apstākļiem liecina dāvinājuma līguma saturs un nosacījumi, un konkrēti – tā 2.punkta nosacījumi.

Lai gan apdāvinātais ir ierakstīts zemesgrāmatā kā nekustamā īpašuma īpašnieks, viņa īpašuma tiesība ir apgrūtināta tik lielā mērā, ka var uzskatīt, ka viņam nepiemīt Civillikuma 1036.pantā noteiktās īpašnieka pilnīgas varas tiesības pār lietu, un minētais ieraksts ir deklaratīvs.

[2.4.3] Par darījuma fiktīvo raksturu liecina dāvinātāja un apdāvinātā starpā pastāvošās tuvās radniecības saites.

[3] Prasība ir pamatota ar Civillikuma 1415., 1438.pantu, Prokuratūras likuma 2., 17., 21.pantu.

[4] 2021.gada 15.septembrī tiesā saņemti atbildētāju /pers. C/ un /pers. D/ paskaidrojumi, kuros norāda, ka prasību neatzīst.

[4.1] Norāda, ka atbildētāji savā starpā noslēdza likumisku darījumu - dāvinājumā līgumu, saskaņā ar kura nosacījumiem atbildētājs /pers. C/ uzdāvināja savam dēlam /pers. D/ dzīvokļa īpašumu Nr./numurs/, kas atrodas /adrese/, nodibinot apgrūtinājumu, kas norādīts dāvinājuma līguma 2.punktā un kura tiesiskais pamats atrunāts Civillikuma 1928.-1932.pantos.

[4.2] Vērtējot prasības pieteikumu, izdarāms secinājums, ka pēc prasītāja domām jebkādi dāvinājumi ar uzlikumu, ko paredz Civillikums, ir noslēgti fiktīvi, un tas ir pilnīgi nepamatoti.

[4.3] Atbilstoši Notariāta likuma 83. un 87.[1] pantam, taisot notariālu aktu, notārs pārbauda darījuma dalībnieku identitāti, rīcībspēju, noskaidro dalībnieku gribu un darījuma noteikumus, skaidri un nepārprotami pieraksta personu paziņojumus, kā arī iepazīstina dalībniekus ar iespējamām darījuma tiesiskajām sekām, lai likumu nezināšana un pieredzes trūkums netiktu izmantots viņiem par ļaunu.

Ievērojot norādīto kārtību, kādā tiek sastādīti notariālie akti, Civilprocesa likuma 178.panta trešajā daļā paredzēts, ka notariālo aktu patiesīgumu nevar apšaubīt.

Tiesību doktrīnā, skaidrojot publiskā un mājas kārtībā sastādītu aktu un dokumentu kā pierādījumu nozīmi, norādīts, ka priekšrocības, kuras likums piešķir publiskā kārtībā sastādītiem dokumentiem pamatotas uz prezumpciju, ka amatpersonām, kuras piedalās aktu sastādīšanā, nav nekādas intereses kaut ko nepatiesu apliecināt un amatpersonas atbild par nepatiesu apstākļu apliecināšanu. Publisko aktu priekšrocība ir tāda, ka, ja tā īstums nav apstrīdēts, tad dokumenta saturu nevar apgāzt nedz ar liecinieku liecībām, nedz ar mājas kārtībā sastādītiem dokumentiem (*sk. Bukovskis V. Civilprocesa mācības grāmata. Rīga, 1933. 392.-393.lpp.*).

Minētais nozīmē, ka līgumslēdzēju - atbildētāju - gribas izpaudums, kas fiksēts notariālajā aktā, nevar tikt apšaubīts.

[5] Tiesas sēdē puses sniedza šādus paskaidrojumus.

[5.1] Prokurors un prasītāja /pers. A/ tiesas sēdē prasību uzturēja un lūdza tiesu to apmierināt.

[5.2] Atbildētāju pilnvarotā pārstāve /pers. B/ tiesas sēdē prasību neatzina un lūdza tiesu to noraidīt.

Motīvu daļa

[6] Noklausoties lietas dalībnieku paskaidrojumus un izvērtējot lietas materiālos esošos pierādījumus, tiesa uzskata, ka prasība ir pamatota un apmierināma.

[7] Ar Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2020. gada 7. oktobra spriedumu apmierināta /pers. A/ prasība pret /pers. I/ par mantojuma neatņemamās daļas izdošanu, piedzenot no /pers. I/ par labu /pers. A/ 8250 EUR un tiesāšanās izdevumus.

Tiesas spriedums stājies spēkā 2021. gada 8. janvārī.

Zvērinātas tiesu izpildītājas Intas Kešānes lietvedībā atrodas izpildu lieta Nr.00149/061/2011, kas ievesta Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2020. gada 7. oktobra sprieduma izpildei.

2021. gada 21. aprīlī zvērināta tiesu izpildītāja sastādījusi aktu Nr.00024/061/2021-AKT, konstatējot, ka /pers. I/ nav mantas un ienākumu, uz ko vērst piedziņu, lai saprātīgā termiņā atgūtu parādu.

[8] 2001. gada 8. jūnijā Rīgas pilsētas zemesgrāmatā ir reģistrētas /pers. C/ īpašuma tiesības uz dzīvokļa īpašumu Nr./numurs/ un pie tā piederošām 4664/288882 kopīpašuma domājamām daļām no daudzdzīvokļu mājas un zemesgabala /adrese/.

2021. gada 25. februārī starp /pers. I/ un /pers. D/ noslēgts dāvinājuma līgums, ar kuru /pers. I/ uzdāvinājis savam dēlam /pers. D/ sev piederošo dzīvokļa īpašumu Nr. /numurs/, /adrese/.

Noslēdzot dāvinājuma līgumu, tā noteikumos /pers. D/ ir noteikts aizliegums /pers. C/ dzīves laikā dzīvokļa īpašumu atdāvināt, ieķīlāt, patapināt, mainīt, pārdot, izīrēt, iznomāt, citādi atsavināt vai apgrūtināt, vai veikt citus likumā atļautus darījumus bez /pers. C/ piekrišanas.

Ar dāvinājuma līgumu nodibināts dzīvokļa servitūts dāvinātāja /pers. C/ labā, nosakot, ka /pers. C/ var lietot dzīvokļa īpašumu un būt tajā deklarēts līdz savas nāves brīdim vai tik ilgi, cik pats to vēlas.

Aizlieguma un apgrūtinājuma atzīmes ir reģistrētas zemesgrāmatā

Lietā nav strīda, ka /pers. C/ pastāvīgi dzīvo dzīvoklī Nr. /numurs/, /adrese/, savukārt /pers. D/ ir cita deklarētā un faktiskā dzīvesvieta.

[9] Dāvinājuma līgums noslēgts nepilnu mēnesi pēc Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2020. gada 7. oktobra sprieduma spēkā stāšanās. Līdz ar to nevar būt šaubu, ka dāvinājuma līguma noslēgšanas brīdī /pers. C/ apzinājās, ka viņam uz tiesas sprieduma pamata pastāv maksājuma saistība pret /pers. A/ un ka dāvinājuma rezultātā viņš nespēs to izpildīt, jo citas mantas un ienākumu, uz kuriem varētu vērst piedziņu sprieduma izpildei, atbildētājam nebija.

No lietas materiāliem redzams, ka 2019. gada 7. oktobrī, laikā, kad starp pusēm notika tiesvedība civillietā Nr. C30467619, /pers. C/ jau bija atsavinājis sev piederošo nekustamo īpašumu /adrese A/, uzdāvinot to /pers. F/.

[10] Tiesa atzīst par pamatotu prokurora argumentu, ka ar dāvinājuma līgumu nodibinātais aizliegums un apgrūtinājums tik lielā mērā aprobežo apdāvinātā /pers. D/ īpašuma tiesību, ka faktiski viņš nevar realizēt pilnīgas varas tiesību pār lietu, kas raksturo īpašuma tiesību. Savukārt dāvinātāja faktiskais stāvoklis nemainās, jo viņš turpina izmantot dzīvokļa īpašumu un saglabā tiesību iebilst pret /pers. D/ vēlmi rīkoties ar sev piederošo īpašumu.

[11] Tiesa kritiski vērtē atbildētāju pārstāves argumentus, ka /pers. C/, uzdāvinot dzīvokli dēlam, vēlējās nodrošināt viņu ar īpašumu, lai tādejādi radītu stabilitāti un motivētu dēlu dibināt ģimeni.

Dzīvokļa kopējā platība ir 46,64 kv.m, tajā faktiski dzīvo /pers. C/, un šāda tiesība /pers. C/ ir pielīgta līdz mūža galam. Līdz ar to iespējamība, ka šo dzīvokli kā savas ģimenes dzīvesvietu varētu izmantot arī /pers. D/, ir apšaubāma un nav ticama.

[12] Tā kā starp /pers. C/ un /pers. D/ pastāv tuvas radniecības un ģimeniskas attiecības, ir pamats prezumēt, ka /pers. D/ zināja un viņam vajadzēja zināt par /pers. C/ saistību pret /pers. A/ un tās izpildes iespēju, ievērojot /pers. C/ mantas stāvokli.

[13] Civillikuma 1415. pantā noteikts, ka neatļauta un nepieklājīga darbība, kuras mērķis ir pretējs reliģijai, likumiem vai labiem tikumiem, vai kura vērsta uz to, lai apietu likumu, nevar būt par tiesiska darījuma priekšmetu; tāds darījums nav spēkā.

Civillikuma 1427. pantā noteikts, ka pie tiesiska darījuma būtības pieder tā taisītāja gribas izteikums, bet divpusējā vai vairākpusējā darījumā vajadzīgs visu tā dalībnieku saskanīgs gribas izteikums.

Saskaņā ar Civillikuma 1438. pantu, ja griba izteikta tikai izskata pēc, tad tai nav nekādu tiesisku seku, ja vien ar to nav saistīts prettiesīgs trešās personas maldinājums.

Ievērojot konstatēto apstākļu kopumu, tiesa atzīst, ka 2021. gada 25. februāra dāvinājuma līgums ir fiktīvs jeb šķietams darījums, kura mērķis ir bijis radīt patiesi gribēta un tiesiska darījuma šķietamību nolūkā maldināt trešās personas par dzīvokļa piederību un izvairīties no saistību izpildes.

Turklāt darījuma mērķis ir pretējs labiem tikumiem un tas ir vērsts uz likuma apiešanu, līdz ar to šāds darījums atzīstams par spēkā neesošu arī saskaņā ar Civillikuma 1415. pantu.

Tā kā darījuma rezultātā sprieduma izpilde par labu prasītājai ir kļuvusi neiespējama un darījums noslēgts neilgi pēc tiesas sprieduma spēkā stāšanās, tiesai ir pamats uzskatīt, ka tā dalībnieku patiesais nolūks ir pamatots ar vēlmi izvairīties no saistības izpildes tieši pret prasītāju, līdz ar to prasītājai ir tiesiska interese darījuma apstrīdēšanā.

Tas apstāklis, ka darījums noslēgts notariāla akta formā, nav šķērslis tā apstrīdēšanai un atzīšanai par spēkā neesošu, jo apstrīdēta ir nevis darījuma noteikumu atbilstība tās dalībnieku gribai, bet gan darījuma mērķis un tā dalībnieku nolūks.

[13] Ievērojot minēto, prasība ir apmierināma pilnībā, atzīstot dāvinājuma līgumu par spēkā neesošu un atjaunojot stāvokli, kāds bija pirms tā noslēgšanas.

[14] Prasību apmierinot, saskaņā ar Civilprocesa likuma 42. panta pirmo daļu no atbildētājiem solidāri par labu valstij piedzenama valsts nodeva.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 35. panta pirmās daļas 11. punktu prasības summa prasībā par darījuma izbeigšanu vai atzīšanu par spēkā neesošu ir apstrīdētā darījuma summa.

Par dāvinājuma līguma summu ir atzīstama atdāvinātās mantas vērtība.

No dāvinājuma līguma redzams, ka dzīvokļa kadastrālā vērtība tā noslēgšanas brīdī bija 20 622 EUR.

Tādejādi, pamatojoties uz Civilprocesa likuma 34. panta pirmās daļas 1. punkta "c" apakšpunktu un 35. panta pirmās daļas 11. punktu, no atbildētājiem solidāri par labu valstij piedzenama valsts nodeva 952,26 EUR.

No atbildētājiem solidāri par labu valstij piedzenami ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi par tiesas sūtījumu nosūtīšanu 3,24 EUR.

Rezolutīvā daļa

Ievērojot minēto un pamatojoties uz Civilprocesa likuma 42., 93., 97., 189., 190.pantu, tiesa

nosprieda:

Prasību apmierināt.

Atzīt par spēkā 2021. gada 25. februārī starp /pers. C/, personas kods /personas kods/, un /pers. D/, personas /personas kods/, noslēgto dāvinājuma līgumu, ar kuru /pers. C/ uzdāvinājis /pers. D/ dzīvokļa īpašumu Nr./numurs/, /adrese/.

Dzēst ierakstu Rīgas pilsētas zemesgrāmatas nodalījumā Nr. /numurs A/par /pers. D/ kā dzīvokļa Nr./numurs/, /adrese/, īpašnieku un nostiprināt zemesgrāmatā /pers. C/ īpašuma tiesības uz dzīvokļa īpašumu Nr./numurs/, /adrese/, kadastra Nr. /numurs B/.

Dzēst Rīgas pilsētas zemesgrāmatas nodalījuma Nr. /numurs A/II. daļas 2. iedaļas 1.1. ierakstā nostiprināto aizlieguma atzīmi un III. daļas 1. iedaļas 2.1. ierakstā nostiprināto apgrūtinājuma atzīmi, kas nostiprinātas par labu /pers. C/, personas kods /personas kods/.

Piedzīt no /pers. C/, personas kods /personas kods/, un /pers. D/, personas /personas kods/, solidāri par labu valstij valsts nodevu 952,26 EUR (deviņi simti piecdesmit divus *euro* divdesmit sešus centus).

Valsts nodeva maksājama, norādot šādus saņēmēja bankas rekvizītus: Valsts kase, reģistrācijas Nr.90000050138, saņēmēja iestāde: Valsts kase, BIC kods TRELLV22, konta Nr.LV55TREL1060190911200, maksājuma mērķis: valsts nodeva civillietā Nr.C30645821. Maksājumu apliecinošs dokuments iesniedzams Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesā.

Piedzīt no /pers. C/, personas kods /personas kods/, un /pers. D/, personas personas kods/, solidāri par labu valstij ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus 3,24 EUR (trīs *euro* divdesmit četrus centus).

Ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi maksājami - saņēmējs: Tiesu administrācija, reģ.Nr. 90001672316, konts Nr.LV51TREL2190458019000, saņēmēja banka: Valsts kase, kods TRELLV22, iemaksas mērķis: 21499 - ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi civillietā Nr.C30645821. Maksājumu apliecinošs dokuments iesniedzams Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesā.

Noteikt/pers. C/ un /pers. D/ termiņu sprieduma labprātīgai izpildei daļā par tiesāšanās izdevumu piedziņu 10 (desmit) dienas no sprieduma spēkā stāšanās dienas.

Spriedumu var pārsūdzēt apelācijas kārtībā 20 dienu laikā Rīgas apgabaltiesā, apelācijas sūdzību iesniedzot Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesā Jēzusbaznīcas ielā 6, Rīgā.

Tiesnese S.Strakše